

T

The Competitiveness of Thailand and Vietnam's Rice Export to China

Khosawan Kongkamnerd^{1*}

Received: February 11, 2019 Revised: September 18 2019 Accepted: October 9, 2019

Abstract

Rice is the major export product of Thailand to China. However, in the past few years, exports have slowed down while Vietnam has been growing dramatically in both production and export. Lead to tougher competition, we studied the competitiveness performances of Vietnam rice and Thai rice in the Chinese market. The objective was to compare the competitiveness of rice between Thailand and Vietnam. We evaluated the international Trade Comparative Index: Revealed Comparative Advantage (RCA) and Comparative Export Performance (CEP). We found that both Thailand and Vietnam had a comparative advantage in exporting rice to China. We included the elasticities of the Thai and Vietnamese rice export prices which factored by Multiple Regression Equation Model. Our research finds that the price elasticity of demand of Thai and Vietnamese was -2.344, and the cross price elasticity of demand was 1.265. The export price of Thai rice is negatively related to the export of Thai rice to China. Regarding the relationship between Vietnam and Thai rice, we find that Vietnamese rice is a substitute to Thai rice. Therefore, the study compiles certain policy proposals that could help improve the potential of Thai rice in the Chinese market.

Keywords: rice, competitiveness, Thailand, Vietnam, Chinese market

¹ 23/6 Village No.4, Nongmaidang Sub-district, Muang Chonburi District, Chonburi, 20000.

* Corresponding author. E-mail: jack_dl@hotmail.com

A

ความสามารถในการแข่งขันการส่งออกระหว่างข้าวไทยและข้าวเวียดนามในตลาดจีน

โฆสวันต์ คงกำเหนิด^{1*}

วันรับบทความ: February 11, 2019 วันแก้ไขบทความ: September 18 2019 วันตอบรับบทความ: October 9, 2019

บทคัดย่อ

ข้าวเป็นสินค้าส่งออกที่สำคัญของประเทศไทยอันมีประเทศจีนเป็นตลาดหลัก แต่ไม่กี่ปีที่ผ่านมาการส่งออกข้าวไทยไปยังจีนเริ่มชะลอตัวลง ในขณะที่ข้าวเวียดนามกำลังเติบโตทั้งในมิติการผลิตและการส่งออก ทำให้ประเทศไทยตกอยู่ในสภาวะการแข่งขันที่ยากลำบาก การศึกษาความสามารถในการแข่งขันการส่งออก ระหว่างข้าวไทยและข้าวเวียดนามในตลาดจีน จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการแข่งขันทางการค้าระหว่างข้าวไทยและข้าวเวียดนาม โดยใช้ดัชนีการแข่งขันทางการค้าระหว่างประเทศ ได้แก่ ดัชนีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏ ดัชนีความสามารถในการส่งออกเชิงเปรียบเทียบ รวมทั้งศึกษาค่าความยืดหยุ่นของราคาส่งออกข้าวไทยและข้าวเวียดนามที่มีผลต่อปริมาณการส่งออกข้าวไทยไปยังประเทศจีน โดยใช้การวิเคราะห์แบบสมการถดถอยเชิงซ้อน (Multiple Regression Equation) ผลการศึกษาพบว่า ทั้งประเทศไทยและเวียดนามอยู่ในฐานะที่มีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบในการส่งออกข้าว แต่เนื่องจากราคาส่งออกข้าวไทยมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับปริมาณการส่งออกข้าวไทยไปยังประเทศจีน และราคาส่งออกข้าวเวียดนามมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับการส่งออกข้าวไทยไปยังประเทศจีน โดยมีค่าความยืดหยุ่นของอุปสงค์ต่อราคาเท่ากับ -2.344 และความยืดหยุ่นไขว้ของอุปสงค์ต่อราคาเท่ากับ 1.265 ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้เสนอแนะแนวทางการปรับตัวและเพิ่มความสามารถในการแข่งขันสินค้าข้าวไทยในตลาดจีน

คำสำคัญ: ข้าว ความสามารถในการแข่งขัน ไทย เวียดนาม ตลาดจีน

¹ เลขที่ 23/6 หมู่ที่ 4 ตำบลหนองไม้แดง อำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี 20000

* Corresponding author. E-mail: jack_dl@hotmail.com

บทนำ

ข้าวเป็นพืชเศรษฐกิจที่สำคัญเป็นอันดับต้น ๆ ของโลก โดยเฉพาะภูมิภาคเอเชียที่คนมักบริโภคข้าวเป็นอาหารจานหลัก หลายประเทศในภูมิภาคนี้จึงนิยมปลูกข้าวกันมาก ซึ่งมีทั้งการผลิตเพื่อบริโภคภายในประเทศและเพื่อส่งออก โดยเฉพาะประเทศไทยที่ในปี 2559/60 มีผลผลิตข้าวมากถึง 19.2 ล้านตันข้าวสาร และส่งออกไปยังประเทศอื่นกว่า 10.5 ล้านตันข้าวสาร นับเป็นประเทศที่ส่งออกข้าวมากเป็นอันดับสองของโลก เป็นรองเพียงอินเดีย ส่วนประเทศเวียดนามผลิตข้าวได้สูงถึง 27.97 ล้านตันข้าวสาร แต่ส่งออกไปต่างประเทศเพียง 6.00 ล้านตันข้าวสาร ในด้านราคา ราคาส่งออกข้าวไทยอยู่ที่ประมาณ 378-391 เหรียญสหรัฐต่อตัน แพงกว่าข้าวเวียดนามที่ราคาส่งออกอยู่ที่ 348-369 เหรียญสหรัฐต่อตัน (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2560) อย่างไรก็ตาม ส่วนแบ่งตลาดข้าวไทยมีแนวโน้มชะลอตัวลดลงอย่างชัดเจนในช่วงไม่กี่ปีที่ผ่านมา ในขณะที่ส่วนแบ่งตลาดข้าวเวียดนามปรับตัวเพิ่มสูงขึ้น ทำให้ประเทศไทยเริ่มสูญเสียส่วนแบ่งทางการตลาดให้แก่เวียดนาม (คณะกรรมการด้านการเกษตร พลังงาน ทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม การคมนาคมขนส่ง และระบบโลจิสติกส์, 2555) โดยมีสาเหตุสำคัญมาจาก ราคาส่งออกที่ค่อนข้างสูงเมื่อเทียบกับประเทศคู่แข่ง (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2559)

ปัจจุบันประเทศจีนเป็นผู้นำเข้าข้าวมากเป็นอันดับหนึ่งของโลก (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2560) โดยนำเข้าจากประเทศเวียดนามมากที่สุด รองลงมา คือ ไทย กัมพูชา และปากีสถาน ตามลำดับ โดยในปี 2560 ราคาส่งออกข้าวไทยสูงกว่าข้าวเวียดนามประมาณร้อยละ 15 ส่งผลให้ไทยส่งออกข้าวได้น้อยกว่าประเทศเวียดนาม ไทยจึงมีส่วนแบ่งตลาดข้าวเพียงร้อยละ 26.09 ในขณะที่เวียดนามมีส่วนแบ่งตลาดข้าวสูงถึงร้อยละ 61.31 (International Trade Center, 2019)

จากที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นว่าตลาดข้าวในจีนมีการแข่งขันกันสูง โดยมีปัจจัยด้านราคาเป็นปัจจัยสำคัญต่อการตัดสินใจนำเข้าและบริโภค สำหรับประเทศไทยแล้ว นอกเหนือจากราคาส่งออกข้าวไทยจะส่งผลต่อปริมาณการส่งออกแล้ว ราคาส่งออกของคู่แข่งทางการค้าอย่างประเทศเวียดนามก็ส่งผลกระทบต่อปริมาณการส่งออกข้าวไทยด้วย ดังนั้น เราจึงต้องศึกษาถึงศักยภาพของข้าวไทยและข้าวเวียดนาม เพื่อวิเคราะห์ถึงผลกระทบของราคาส่งออกของข้าวเวียดนามที่ส่งผลต่อปริมาณการส่งออกข้าวของไทย อันนำไปสู่การเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของข้าวไทยให้สามารถสู้กับข้าวเวียดนามในตลาดจีนได้

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาเรื่อง “ความสามารถในการแข่งขันการส่งออกระหว่างข้าวไทยและข้าวเวียดนามในตลาดจีน” ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยต่าง ๆ ที่มีความเกี่ยวข้อง เพื่อนำมาใช้เป็นกรอบในการกำหนดแนวทางการวิจัย โดยสรุปรวมเป็นประเด็นสำคัญ ดังนี้

1. แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

1.1 ทฤษฎีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบ Ricardo (1973) ได้ให้คำจำกัดความไว้ว่า การค้าระหว่าง

ประเทศจะเกิดขึ้นได้เมื่อประเทศทั้งสองมีความแตกต่างเชิงเปรียบเทียบในต้นทุนการผลิต กล่าวคือ ถ้าประเทศหนึ่งประเทศใด มีความได้เปรียบในการผลิตสินค้า 2 ชนิดขึ้นไป ประเทศนั้นควรผลิตและส่งออกสินค้าที่ตนมีความได้เปรียบมากที่สุด และขณะเดียวกัน ประเทศนั้นก็ควรนำเข้าสินค้าที่ตนผลิตได้ด้อยประสิทธิภาพกว่าในเชิงเปรียบเทียบจากอีกประเทศหนึ่ง ซึ่งสามารถวัดได้จากดัชนีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏ (Revealed Comparative Advantage: RCA) ของ Balassa (1989) ที่สะท้อนถึงความได้เปรียบในการผลิตสินค้าชนิดหนึ่ง ๆ ตามความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านของประเทศใดประเทศหนึ่ง

1.2 ปัจจัยที่มีผลต่อการส่งออก รัตนา สายคณิต (2543) และ วันรักษ์ มิ่งมณีนาคิน (2554) กล่าวว่า ปัจจัยที่กำหนดความสามารถในการส่งออกสินค้าและบริการของประเทศหนึ่ง ได้แก่ ปริมาณการผลิตในประเทศ ต้นทุนการผลิต อัตราเงินเฟ้อ นโยบายการค้าของต่างประเทศ อัตราแลกเปลี่ยนเงินตราระหว่างประเทศ นโยบายส่งเสริมการส่งออกของรัฐบาล ราคาของสินค้าออก ความต้องการของตลาดต่างประเทศ ซึ่งสามารถพิจารณาได้ตามลำดับไป

1.3 ความยืดหยุ่นของอุปสงค์ นราทิพย์ ชุตินวงศ์ (2548) อธิบายว่า ความยืดหยุ่นของอุปสงค์ คือ ค่าที่ใช้วัดเปอร์เซ็นต์หรืออัตราการเปลี่ยนแปลงปริมาณสินค้าที่มีผู้ต้องการซื้อ ณ ขณะใดขณะหนึ่ง เมื่อตัวแปรเมื่อตัวแปรอื่น ๆ ที่เป็นปัจจัยกำหนดปริมาณเสนอซื้ออื่น ๆ เปลี่ยนแปลงไปหนึ่งเปอร์เซ็นต์ โดยแบ่งออกเป็น ความยืดหยุ่นของอุปสงค์ต่อราคา ความยืดหยุ่นของอุปสงค์ต่อรายได้ และความยืดหยุ่นของอุปสงค์ต่อราคาสินค้าชนิดอื่นหรือความยืดหยุ่นไขว้

2. เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับชาวไทย

แม้ว่าชาวไทยจะเป็นสินค้าเกษตรที่มีมูลค่าการส่งออกไปยังประเทศจีนมากกว่าหนึ่งหมื่นล้านบาท แต่การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับศักยภาพการแข่งขันชาวไทยในตลาดจีนมีน้อยมาก และงานศึกษาส่วนใหญ่เป็นการศึกษาเกี่ยวกับชาวไต้หวันเรื่องประสิทธิภาพการผลิต ความสามารถในการแข่งขันในต่างประเทศ และแนวทางในการพัฒนาชาวไต้หวันในระดับโครงสร้าง โดยงานศึกษาบางชิ้นมีการเปรียบเทียบศักยภาพของไทยกับประเทศเวียดนามในตลาดโลกและอาเซียน แต่ส่วนใหญ่ไม่ได้ให้ความสำคัญกับเวียดนามในตลาดจีน ทั้งนี้ สามารถสรุปงานศึกษาเกี่ยวกับชาวไทยที่สำคัญได้ดังนี้

การศึกษาของ อรทัย แซ่เจี๋ย (2554) พบว่า ชาวไทยมีความได้เปรียบเทียบกับในตลาดโลกน้อยกว่าเวียดนาม อีกทั้งความได้เปรียบของไทยมีแนวโน้มลดลง ส่วนประเทศเวียดนามมีแนวโน้มที่จะมีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบเพิ่มขึ้น และงานวิจัยของ อัทธ์ พิศาลวานิช, ทศสุรีย์ เปรมศรีรัตน์, อุมาวดี เพชรหาวล, พรพงศ์ สุมานนท์, และศุภรัตน์ พันธุ์ฉลาด (2554) ได้อธิบายเสริมไว้ว่า ไทยสูญเสียส่วนแบ่งตลาดอาเซียนในประเภทข้าวขาวให้แก่เวียดนาม แต่สำหรับข้าวประเภทอื่น ไทยยังคงสามารถครองส่วนแบ่งตลาดไว้ได้ สำหรับนโยบายเพื่อเสริมศักยภาพชาวไทยภายใต้ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ประกอบด้วย ด้านการผลิตลดต้นทุนการผลิต ส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาพันธุ์ข้าว บริหารจัดการรายได้ของชาวนา ด้านการตลาดประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารด้านข้าวของประเทศในอาเซียน รักษาฐานตลาดส่งออกเดิมควบคู่กับทำการตลาด

ในตลาดส่งออกใหม่ ตั้งศูนย์แสดงสินค้าถาวรของข้าวไทยในประเทศสมาชิกรายอื่น ด้านการจัดการห่วงโซ่อุปทานข้าว จัดตั้งเป็นองค์กรอิสระที่ดูแลข้าวไทยทั้งระบบตั้งแต่ระดับการผลิต การแปรรูป และการส่งออก นอกจากนี้ งานวิจัยของ สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร (2559) ยังพบว่า ราคาส่งออกข้าวไทย ราคาส่งออกข้าวของประเทศคู่แข่ง และรายจ่ายในการนำเข้าข้าวมีผลต่อความต้องการนำเข้าข้าวจากไทยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยราคาส่งออกข้าวไทยมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับความต้องการนำเข้าข้าวจากไทย สำหรับราคาส่งออกข้าวของประเทศคู่แข่ง จากการศึกษา พบว่า ราคาส่งออกข้าวอินเดียมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับความต้องการนำเข้าข้าวจากไทย ในขณะที่ราคาส่งออกข้าวเวียดนามมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับความต้องการนำเข้าข้าวไทยในตลาดสหรัฐอเมริกา ส่วนรายจ่ายในการนำเข้าข้าวมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับความต้องการนำเข้าข้าวจากไทย

วัตถุประสงค์

1. เพื่อวิเคราะห์ความสามารถในการแข่งขันการส่งออกระหว่างข้าวไทยและข้าวเวียดนามในตลาดจีน
2. เพื่อศึกษาผลกระทบของราคาส่งออกข้าวไทยและข้าวเวียดนามในตลาดจีน
3. เพื่อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันของข้าวไทยในตลาดจีน

ขอบเขตการศึกษา

การศึกษานี้ ผู้วิจัยได้วิเคราะห์เปรียบเทียบศักยภาพการแข่งขันข้าวสารทุกประเภท (HS 100630) โดยศึกษาเปรียบเทียบในประเภทย่อย ได้แก่ ข้าวหอมไทยกับข้าวหอมเวียดนามในตลาดจีน และข้าวขาวไทยกับข้าวขาวเวียดนามในตลาดจีน โดยใช้ข้อมูลการส่งออกข้าวไทยและข้าวเวียดนาม ในช่วง พ.ศ. 2546-2561 และอาศัยแบบจำลองทางเศรษฐมิติในการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการส่งออกข้าวของประเทศไทยไปยังประเทศจีน

วิธีการศึกษา

การศึกษานี้วิจัยเรื่องความสามารถในการแข่งขันการส่งออกระหว่างข้าวไทยและข้าวเวียดนามในตลาดจีน ผู้วิจัยใช้ข้อมูลทุติยภูมิ โดยมีขั้นตอนในการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1. ศึกษาค้นคว้าจากเอกสารต่าง ๆ เพื่อรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย โดยใช้ข้อมูลย้อนหลัง ในช่วง พ.ศ. 2546-2561 ซึ่งเก็บข้อมูลรวบรวมจากลิ่งพิมพ์ ข้อมูลจากสี่อีเล็กทรอนิกส์ ข้อมูลจากหน่วยงานราชการ และเอกชน ดังนี้

- 1.1 ข้อมูลจากสำนักงานส่งเสริมการค้าในต่างประเทศ ได้แก่ สถานการณ์ข้าวไทยในจีน สถานการณ์สินค้าข้าวเวียดนาม

- 1.2 ข้อมูลจากบริษัทการค้าระหว่างประเทศ (International Trade Center: Trade Map) ได้แก่ มูลค่าการส่งออกข้าว ส่วนแบ่งตลาด อัตราขยายตัว ปริมาณการส่งออกข้าว และราคาส่งออกข้าวของไทยและเวียดนามไปยังประเทศจีน

2. เรียบเรียงข้อมูลที่ได้มาจัดเป็นหมวดหมู่

วิธีการวิเคราะห์

การวิเคราะห์ข้อมูลของงานวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ การวิเคราะห์สถิติเชิงพรรณนาและการวิเคราะห์ถดถอยเชิงซ้อน ดังนี้

1. วิเคราะห์ดัชนีการแข่งขันทางการค้าระหว่างประเทศของข้าวไทยและข้าวเวียดนามในตลาดจีน ได้แก่ ดัชนีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏ และดัชนีความสามารถในการส่งออกเชิงเปรียบเทียบ (Comparative Export Performance: CEP)

2. วิเคราะห์ผลกระทบของราคาส่งออกข้าวไทยและเวียดนามในตลาดจีน โดยใช้สมการถดถอยเชิงซ้อน (Multiple Regression Equation)

ผลการวิจัย

1. ชัดความสามารถในการแข่งขันของข้าวไทยและข้าวเวียดนามในตลาดจีน

จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า เวียดนามมีศักยภาพการผลิตข้าวมากกว่าไทย และประเทศจีนเป็นหนึ่งในตลาดส่งออกข้าวที่สำคัญของทั้งประเทศไทยและเวียดนาม ดังนี้เราจึงต้องศึกษาถึงขีดความสามารถในการแข่งขันของข้าวไทยและข้าวเวียดนามในตลาดจีน เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการแข่งขันทางการค้าอันจะนำไปสู่การวางแผนการปรับตัวภายใต้ภาวะการแข่งขันในยุคโลกาภิวัตน์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.1 วิธีการวิเคราะห์

ผู้วิจัยอาศัยการวิเคราะห์เชิงปริมาณ ประกอบด้วย ดัชนีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏ และดัชนีความสามารถในการส่งออกเชิงเปรียบเทียบ โดยมีรายละเอียดของวิธีการวิเคราะห์ข้อมูลแต่ละส่วน ดังนี้

1.1.1 ดัชนีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏ คือ ดัชนีวัดความสามารถในการแข่งขันในตลาดใดตลาดหนึ่งว่ามีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบในการส่งออกสินค้าชนิดใดชนิดหนึ่งของประเทศผู้ส่งออกหนึ่งไปยังประเทศคู่ค้ามากน้อยเพียงใด โดยมีสูตรในการคำนวณ คือ (Balassa, 1989)

$$RCA_{ijk} = \frac{X_{ijk}/X_{ij}}{X_{wjk}/X_{wj}}$$

กำหนดให้

RCA_{ijk} แทน ค่าดัชนีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบในการส่งออกสินค้า k ของประเทศ i ไปยังประเทศ j

X_{ijk} แทน มูลค่าการส่งออกสินค้า k ของประเทศ i ไปยังประเทศ j

X_{ij} แทน มูลค่าการส่งออกสินค้าทั้งหมดของประเทศ i ไปยังประเทศ j

X_{wjk} แทน มูลค่าการส่งออกสินค้า k ของโลกไปประเทศ j

X_{wj} แทน มูลค่าการส่งออกสินค้าทั้งหมดของโลกไปประเทศ j

โดย

ถ้า $RCA_{ijk} > 1$ แสดงว่าประเทศ i อยู่ในฐานะที่ได้เปรียบโดยเปรียบเทียบในการส่งออกสินค้า k ในตลาด j

ถ้า $RCA_{ijk} < 1$ แสดงว่าประเทศ i อยู่ในฐานะที่เสียเปรียบโดยเปรียบเทียบในการส่งออกสินค้า k ในตลาด j

ถ้า $RCA_{ijk} = 1$ แสดงว่าประเทศ i อยู่ในฐานะคงที่ในการส่งออกสินค้า k ในตลาด j

1.1.2 ดัชนีความสามารถในการส่งออกเชิงเปรียบเทียบ คือ การวิเคราะห์ความได้เปรียบและเสียเปรียบเชิงเปรียบเทียบในการส่งออกระหว่างประเทศที่ศึกษากับประเทศคู่แข่ง มีสูตรในการคำนวณ คือ (วิจิตรา ล.เฉลิมชัยชนะ, ลักกรินทร์ นิยมศิลป์, สันติ ทองแก้ว, มณฑา ตั้งหลักมงคล, และฐะปะณี มะลิซ้อน, 2551)

$$CEP_{ik} = \frac{X_{ijk}/X_{ojk}}{\Sigma X_{ij}/\Sigma X_{io}}$$

กำหนดให้

CEP_{ik} แทน ดัชนีความสามารถในการส่งออกเชิงเปรียบเทียบระหว่างประเทศ i กับประเทศคู่แข่งในสินค้า k

X_{ijk} แทน มูลค่าการส่งออกสินค้า k ของประเทศ i ไปประเทศ j

X_{ojk} แทน มูลค่าการส่งออกสินค้า k ของประเทศคู่แข่ง o ไปประเทศ j

ΣX_{ij} แทน มูลค่าการส่งออกทั้งหมดของประเทศ i ไปประเทศ j

ΣX_{io} แทน มูลค่าการส่งออกทั้งหมดของประเทศคู่แข่ง o ไปประเทศ j

ถ้า $CEP > 1$ แสดงว่าการส่งออกสินค้า k นั้น มีส่วนแบ่งในการส่งออกทั้งหมดมาจากประเทศ i มากกว่าประเทศคู่แข่ง o ที่ถูกนำมาเปรียบเทียบ ดังนั้นประเทศ i มีความได้เปรียบเชิงเปรียบเทียบในการส่งออกสินค้า k เมื่อเทียบกับคู่แข่ง

1.2 ผลการวิเคราะห์

สถานการณ์ทางการค้าและการแข่งขันข้าวของประเทศไทยและเวียดนามในการส่งออกข้าวในตลาดจีน นับตั้งแต่ พ.ศ. 2558-2561 (ตารางที่ 1 และ ตารางที่ 2) ซึ่งเห็นว่า ประเทศไทยมีมูลค่าการส่งออกข้าวหอมลดลงอย่างต่อเนื่อง จาก 373.2 ล้านเหรียญสหรัฐ ใน พ.ศ. 2558 มาอยู่ที่ 301.87 ล้านเหรียญสหรัฐ ใน พ.ศ. 2561 ในขณะที่มูลค่าการส่งออกข้าวหอมจากประเทศเวียดนามไปยังประเทศจีนมีการขยายตัวอย่างมาก จาก พ.ศ. 2558 ที่มีมูลค่าการส่งออก 293.75 ล้านเหรียญสหรัฐ ขยับขึ้นเป็น 436.21 ล้านเหรียญสหรัฐ ใน พ.ศ. 2561 สำหรับการพิจารณาส่วนแบ่งตลาดในช่วงเวลาเดียวกันนั้น จะพบว่า ส่วนแบ่งตลาดข้าวหอมของ

ไทยได้ลดลง ดังนั้น ถ้าในอนาคตรัฐบาลเวียดนามส่งเสริมการผลิตและส่งออกข้าวหอมเพิ่มมากขึ้น ก็จะส่งผลให้ประเทศไทยมีโอกาสสูญเสียส่วนแบ่งตลาดข้าวหอมในตลาดจีนได้ (ตารางที่ 1)

ตารางที่ 1 แสดงขีดความสามารถในการแข่งขันข้าวหอมของประเทศเวียดนามและไทยในตลาดจีน

ตัวชี้วัด \ ปี	2556	2557	2558	2559	2560	2561
เวียดนาม						
มูลค่าการส่งออก (ล้านเหรียญสหรัฐ)	415.77	319.46	293.75	221.74	353.11	436.21
ส่วนแบ่งตลาด (%)	59.33	42.77	33.43	25.73	40.93	42.26
อัตรารายตัว (%)	-29.05	-23.16	-8.05	-24.52	59.25	23.53
ดัชนี RCA	68.49	42.09	18.82	10.99	14.98	14.08
ไทย						
มูลค่าการส่งออก (ล้านเหรียญสหรัฐ)	156.59	296.22	373.2	314.92	332.44	301.87
ส่วนแบ่งตลาด (%)	22.35	39.66	42.47	36.55	38.53	29.24
อัตรารายตัว (%)	29.43	89.17	25.99	-15.61	5.56	-9.19
ดัชนี RCA	11.31	20.27	19.19	15.06	17.08	13.90
ดัชนี CEP ระหว่างไทยกับเวียดนาม	0.17	0.48	1.02	1.37	1.14	0.99

ที่มา: คำนวณสินค้าข้าวหอม จากฐานข้อมูล Trademap (International Trade Center, 2019)

เมื่อพิจารณาสถานการณ์แข่งขันทางการค้าข้าวหอมของเวียดนามในตลาดจีน พบว่า ถึงแม้ว่าค่าดัชนีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบ (RCA) ของเวียดนามจะมีแนวโน้มลดลงก็ตาม แต่การแข่งขันของเวียดนามในตลาดจีนยังอยู่ในฐานะที่มีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบ (สังเกตได้จากค่าดัชนี RCA ที่มีค่ามากกว่า 1) ส่วนสถานการณ์การส่งออกข้าวหอมของประเทศไทยไปยังตลาดจีนในช่วงเวลาเดียวกันนั้น มีทั้งช่วงการค้าที่ขยายตัวและหดตัว ภาวะการแข่งขันของข้าวหอมไทยในตลาดจีนยังอยู่ในฐานะที่มีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบเช่นเดียวกัน (สังเกตได้จากค่าดัชนี RCA ที่มีค่ามากกว่า 1)

เมื่อพิจารณาความสามารถในการส่งออกข้าวหอมไปยังตลาดจีนของข้าวไทย เปรียบเทียบกับข้าวเวียดนาม จะเห็นว่า การส่งออกข้าวไทยไปยังประเทศจีนระหว่าง พ.ศ. 2558-2561 ประเทศไทยมีความได้โดยเชิงเปรียบเทียบในการส่งออกข้าวหอม เมื่อเทียบกับประเทศเวียดนาม (สังเกตได้จากค่าดัชนี CEP ที่มีค่ามากกว่า 1)

นอกจากนี้ ในส่วนของมูลค่าการส่งออกข้าวขาวของประเทศไทยและประเทศเวียดนามส่งออกไปยังตลาดจีน ดังตารางที่ 2 พบว่า ในช่วง พ.ศ. 2556-2561 ประเทศเวียดนามมีมูลค่าการส่งออกข้าวขาวสูงกว่า

ประเทศไทยมาโดยตลอด อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาอัตราการขยายตัวของการส่งออกข้าวขาวไปตลาดจีนพบว่า ใน พ.ศ. 2559 ประเทศไทยมีอัตราการขยายตัวของการส่งออกข้าวขาวไปยังตลาดจีนมากถึงร้อยละ 91.83 ซึ่งมากกว่าประเทศเวียดนามที่มีอัตราการขยายตัวร้อยละ 62.16 ต่อมาในปี พ.ศ. 2560 การส่งออกข้าวขาวไทยไปยังตลาดจีนได้ขยายตัวร้อยละ 47.67 และขยายตัวลดลงร้อยละ 26.47 ใน พ.ศ. 2561 ขณะที่เวียดนามมีอัตราการขยายตัวในปี พ.ศ. 2560 ร้อยละ 24.26 และขยายตัวลดลงร้อยละ 53.22 หรือมีอัตราการลดลงมากกว่าประเทศไทย

สำหรับการพิจารณาส่วนแบ่งตลาดข้าวขาวในตลาดจีนจะพบว่า ในช่วง พ.ศ. 2556-2561 ประเทศเวียดนามมีส่วนแบ่งตลาดข้าวขาวมากกว่าร้อยละ 80 หรือมีส่วนแบ่งตลาดข้าวขาวมากกว่าประเทศไทยมาโดยตลอด อีกทั้งค่าดัชนี RCA ข้าวขาวของเวียดนามอยู่ในระดับที่สูงกว่าไทยเป็นอย่างมาก ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยคาดว่าในอนาคตทิศทางการค้าข้าวขาวของเวียดนามในตลาดจีนอาจเติบโตได้ดีกว่าข้าวขาวของไทย อย่างไรก็ตาม การค้าข้าวขาวของไทยก็ยังมีโอกาสอยู่บ้าง เนื่องจากยังอยู่ในฐานะที่มีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบ (สังเกตได้จากค่าดัชนี RCA ที่มีค่ามากกว่า 1) และก็ยังพอมีสช่องว่างให้ขยายตัวไปได้อีก ทำให้ประเทศไทยยังมีโอกาสที่จะขยายตลาดการส่งออกข้าวขาวในประเทศจีนต่อไปในอนาคต

ตารางที่ 2 แสดงขีดความสามารถในการแข่งขันข้าวขาวของประเทศเวียดนามและไทยในตลาดจีน

ตัวชี้วัด \ ปี	2556	2557	2558	2559	2560	2561
เวียดนาม						
มูลค่าการส่งออก (ล้านเหรียญสหรัฐ)	121.71	251.23	269.18	436.5	542.38	253.73
ส่วนแบ่งตลาด (%)	82.23	88.38	92.94	91.96	90.74	86.04
อัตราการขยายตัว (%)	175.06	106.42	7.14	62.16	24.26	-53.22
ดัชนี RCA	94.93	86.98	52.33	39.29	33.21	28.66
ไทย						
มูลค่าการส่งออก (ล้านเหรียญสหรัฐ)	18.62	20.79	17.17	32.94	48.64	35.76
ส่วนแบ่งตลาด (%)	12.58	7.31	5.93	6.94	8.14	12.13
อัตราการขยายตัว (%)	44.78	11.63	-17.41	91.83	47.67	-26.47
ดัชนี RCA	6.37	3.74	2.68	2.86	3.61	5.76
ดัชนี CEP ระหว่างไทยกับเวียดนาม	0.07	0.04	0.05	0.07	0.11	0.20

ที่มา: คำนวณสินค้าข้าวขาว จากฐานข้อมูล Trademap (International Trade Center, 2019)

1.3 สรุปและอภิปรายผล

ในช่วง พ.ศ. 2556-2561 แม้ว่าภาพรวมประเทศไทยมีค่าดัชนี RCA ข้าวหอมน้อยกว่าเวียดนามในตลาดจีน และส่วนแบ่งตลาดข้าวหอมไทยในตลาดจีนมีแนวโน้มลดลง แต่ข้าวหอมไทยในตลาดจีนยังอยู่ในฐานะที่มีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อรทัย แซ่เจี๋ย (2554) ที่พบว่า ประเทศไทยมีค่าดัชนี RCA ข้าวขาว ข้าวหอมมะลิ ข้าวเหนียว และข้าวหนึ่ง (พิกัด 100630) น้อยกว่าเวียดนามในตลาดโลก แต่ค่าดัชนี RCA แสดงให้เห็นว่าประเทศไทยในตลาดโลกยังอยู่ในฐานะที่มีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ อัทธ์ พิศาลวานิช และคณะ (2554) ที่พบว่า ประเทศไทยมีความสามารถในการส่งออกข้าวหอมในตลาดอาเซียน และยังคงสามารถครองส่วนแบ่งตลาดข้าวหอมไว้ได้ แต่หากในอนาคตเวียดนามมาปลูกข้าวหอมเพิ่มขึ้น อาจทำให้ส่วนแบ่งตลาดข้าวหอมไทยในอาเซียนลดลง

ในช่วง พ.ศ. 2556-2561 แม้ว่าภาพรวมประเทศไทยมีส่วนแบ่งตลาด และค่าดัชนี RCA ข้าวขาว น้อยกว่าเวียดนามในตลาดจีน แต่ข้าวขาวไทยในตลาดจีนยังอยู่ในฐานะที่มีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อัทธ์ พิศาลวานิช และคณะ (2554) ที่พบว่า เวียดนามเป็นผู้ครองส่วนแบ่งตลาดข้าวขาวเป็นอันดับ 1 ในอาเซียน ส่วนประเทศไทยมีส่วนแบ่งตลาดข้าวขาวเพียงเล็กน้อยในตลาดอาเซียน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ อรทัย แซ่เจี๋ย (2554) ที่พบว่า ประเทศไทยมีค่าดัชนี RCA ข้าวขาว ข้าวหอมมะลิ ข้าวเหนียว และข้าวหนึ่ง (พิกัด 100630) น้อยกว่าเวียดนามในตลาดโลก แต่ค่าดัชนี RCA แสดงให้เห็นว่าประเทศไทยในตลาดโลกยังอยู่ในฐานะที่มีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบ

ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่า ในช่วง พ.ศ. 2556-2561 เวียดนามอยู่ในฐานะที่มีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบในการส่งออกข้าว โดยเป็นผู้ครองส่วนแบ่งตลาดข้าวขาวรายใหญ่ ประกอบกับข้าวหอมมีทิศทางการค้าและแนวโน้มไปในทางที่ดีขึ้น ส่วนประเทศไทยก็มีศักยภาพในการส่งออกข้าวไปยังตลาดจีนเช่นเดียวกัน แต่มีส่วนแบ่งตลาดข้าวขาวในตลาดจีนเพียงเล็กน้อย และในอนาคตทิศทางการค้าข้าวหอมไทยในตลาดจีนมีแนวโน้มลดลง

2. ผลกระทบของราคาข้าวไทยและข้าวเวียดนามต่อปริมาณการส่งออกข้าวไทยสู่ตลาดจีน

จากการศึกษาสถานการณ์การส่งออกข้าวของไทยและเวียดนามในหัวข้อที่ 1 พบว่า ภาพรวมในปี พ.ศ. 2558-2561 มูลค่าการส่งออกและส่วนแบ่งตลาดข้าวไทยในตลาดจีนมีแนวโน้มลดลง ในขณะที่มูลค่าการส่งออกและส่วนแบ่งตลาดข้าวเวียดนามกลับเติบโตขึ้นอย่างมาก จึงเกิดเป็นคำถามว่า ปัจจัยด้านราคามีผลทำให้ปริมาณการส่งออกข้าวไทยไปตลาดจีนลดลงใช่หรือไม่

2.1 วิธีการวิเคราะห์

ผู้วิจัยอาศัยการวิเคราะห์เชิงปริมาณ และเลือกวิธีวิเคราะห์ผลกระทบของตัวแปรด้วยสมการถดถอยเชิงซ้อน (Multiple Regression Equation) โดยจัดให้อยู่ในรูปของลอการิทึมดังสมการที่ 1 แล้วนำสมการดังกล่าวมาประมาณค่าด้วยวิธีกำลังสองน้อยที่สุดแบบธรรมดา (Ordinary Least Square: OLS) โดยใช้ข้อมูล

ทฤษฎีแบบอนุกรมเวลารายปี ในช่วง พ.ศ. 2546 - 2560 รวมระยะเวลาที่ศึกษาทั้งสิ้น 15 ปี จากนั้น นำมาประมวลผลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ เพื่อคำนวณหาค่าความยืดหยุ่นของอุปสงค์การนำเข้าข้าวไทยต่อราคาส่งออกของทั้งข้าวไทยและข้าวเวียดนามไปยังประเทศจีน

ผู้วิจัยสมมติให้แบบจำลองอุปสงค์การนำเข้าข้าวไทยในตลาดจีน เป็นดังนี้

$$\ln(Q_{it}) = \beta_0 + \beta_1 \ln P_{it} + \beta_2 \ln P_{jt} + \beta_3 \ln Q_{it-1} + e_{it} \dots (1)$$

โดยกำหนดให้ตัวแปร

Q_{it}	แทน ปริมาณการส่งออกข้าวไทยไปประเทศจีน ณ ปีที่ t (ตันต่อปี)
Q_{it-1}	แทน ปริมาณการส่งออกข้าวไทยไปประเทศจีน ณ ปีที่ $t-1$ (ตันต่อปี)
P_{it}	แทน ราคาส่งออกข้าวไทยไปประเทศจีน ณ ปีที่ t (ดอลลาร์สหรัฐต่อตัน)
P_{jt}	แทน ราคาส่งออกข้าวเวียดนามไปประเทศจีน ณ ปีที่ t (ดอลลาร์สหรัฐต่อตัน)
e_{it}	แทน ค่าความคลาดเคลื่อน

2.2 สมมติฐานการวิจัย

1. ราคาส่งออกข้าวไทย มีผลต่อปริมาณการส่งออกข้าวไทยในทิศทางตรงกันข้าม
2. ราคาส่งออกข้าวเวียดนาม มีผลต่อปริมาณการส่งออกข้าวไทยในทิศทางเดียวกัน

2.3 ผลการวิเคราะห์

จากผลการประมาณค่า (ตารางที่ 3) พบว่า ปัจจัยด้านราคา ทั้งราคาส่งออกข้าวของไทย (P_{it}) และราคาส่งออกข้าวของเวียดนาม (P_{jt}) ล้วนมีผลต่อการส่งออกข้าวของประเทศไทยไปยังประเทศจีน (Q_{it}) โดยปัจจัยทั้งสองสามารถอธิบายการเปลี่ยนแปลงของปริมาณการส่งออกข้าวของไทยได้ร้อยละ 63.2 อีกทั้งเมื่อพิจารณาความน่าจะเป็นจากการทดสอบด้วยสถิติเอฟ (Prob. F-Statistic) ที่มีค่าเท่ากับ 0.002 ซึ่งน้อยกว่าระดับนัยสำคัญที่ 0.01 จึงสรุปได้ว่า ในสมการมีตัวแปรอิสระอย่างน้อยหนึ่งตัวที่มีอิทธิพลต่อการส่งออกข้าวของประเทศไทยไปยังประเทศจีนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 อย่างไรก็ตาม เมื่อตรวจสอบความเป็นอิสระของค่าความคลาดเคลื่อนด้วยค่าสถิติเดอร์บิน-วัตสัน (Durbin-Watson) ที่มีค่าเท่ากับ 1.176 โดยเทียบกับค่าในตารางเดอร์บิน-วัตสัน ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 แล้วพบว่า แบบจำลองนี้อาจเกิดปัญหาสหสัมพันธ์ข้ามเวลาของตัวแปรความคลาดเคลื่อนในทิศทางบวก (Positive Autocorrelation)

ตารางที่ 3 แสดงผลการประมาณค่าแบบจำลองอุปสงค์การนำเข้าข้าวไทยในตลาดจีน ด้วยวิธีการสมการถดถอยเชิงซ้อนแบบธรรมดา (Ordinary Least Square: OLS)

Variable		Coefficient	Std. Error	t-Statistic	P-value
Cons.	β_0	18.57052	1.9306	9.62	0.000
LN(P _{it})	β_1	-1.79211	0.4111	-4.36	0.001 ***
LN(P _{jt})	β_2	0.96517	0.4293	2.25	0.044 **
R-squared		0.795	F-statistic		10.307
Adjusted R-squared		0.632	Prob (F-statistic)		0.002
Dependent Variable		LN(Q _{it})	Durbin-Watson stat		1.176

** นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

*** นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงทำการแก้ปัญหาดังกล่าวด้วยการเพิ่มตัวแปรปริมาณการส่งออกข้าวไทยในปีก่อนหน้าหรือตัวแปรล่าช้า (Lagged Variable) ของตัวแปรตามเข้าไปในแบบจำลอง (ตารางที่ 4) ทั้งนี้ หากในแบบจำลองมีตัวแปรล่าช้าของตัวแปรตามอยู่ เราจะไม่สามารถใช้ค่าสถิติเดอร์บิน-วัตสันในการทดสอบปัญหาสหสัมพันธ์ข้ามเวลาได้ ผู้วิจัยจึงเลือกใช้วิธีของบรูช-ก๊อดฟรีย์ (Breusch-Godfrey Serial Correlation LM Test) ในการทดสอบปัญหาดังกล่าว (ตารางที่ 5) ผลปรากฏว่า ค่าความน่าจะเป็นจากการทดสอบด้วยสถิติไชสแควร์ (Prob. Chi²) มีค่าเท่ากับ 0.036 ซึ่งมีค่าน้อยกว่าระดับนัยสำคัญ 0.01 จึงสรุปได้ว่า แบบจำลองนี้ไม่มีปัญหาสหสัมพันธ์ข้ามเวลาของตัวแปรความคลาดเคลื่อน (Autocorrelation) ที่ระดับนัยสำคัญ 0.01

ตารางที่ 4 แสดงผลการวิเคราะห์สมการการส่งออกข้าวของประเทศไทยไปยังประเทศจีน ด้วยวิธีการสมการถดถอยเชิงซ้อนแบบธรรมดา (Ordinary Least Square: OLS) หลังจากเพิ่มตัวแปรล่าช้า (Lagged Variable)

Variable		Coefficient	Std. Error	t-Statistic	P-value
Cons.	β_0	20.10057	1.6059	12.52	0.000
LN(P _{it})	β_1	-2.34409	0.1808	-12.97	0.000 ***
LN(P _{jt})	β_2	1.26466	0.1546	8.18	0.000 ***
LN(Q _{it-1})	β_3	0.02435	0.0787	0.31	0.763
R-squared		0.962	F-statistic		83.53
Adjusted R-squared		0.950	Prob (F-statistic)		0.000
Dependent Variable		LN(Q _{it})	Durbin-Watson stat		2.854

*** นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

ตารางที่ 5 แสดงผลการทดสอบบรูซ-ก๊อดฟรีย์ (Breusch-Godfrey LM Test)

lags(p)	chi ²	df	Prob > chi ² (H ₀ : no serial correlation)
1	4.396	1	0.036

เมื่อนำค่าสัมประสิทธิ์ที่ได้จากการประมาณค่าจากตารางที่ 4 มาแทนในแบบจำลองอุปสงค์ดังสมการที่ 1 แล้ว เราจะได้สมการอุปสงค์การนำเข้าข้าวไทยในตลาดจีน ดังนี้

$$\ln(Q_{it}) = 20.1006 - 2.3441(\ln P_{it}) + 1.2647(\ln P_{jt}) + 0.0244(\ln Q_{it-1}) \quad \dots (2)$$

(12.52) (-12.97) (8.18) (0.31)

จากสมการข้างต้น สามารถอธิบายได้ใน 3 ประเด็น ดังนี้

ประเด็นแรก ปริมาณการส่งออกข้าวไทยไปประเทศจีนในปีก่อนหน้า $\ln(Q_{it-1})$ ไม่ส่งผลต่อปริมาณการส่งออกข้าวไทยไปประเทศจีนในปัจจุบัน

ประเด็นที่สอง ความยืดหยุ่นของอุปสงค์การนำเข้าข้าวไทยของประเทศจีนต่อราคาส่งออกข้าวของไทย มีค่าเท่ากับ -2.3441 หมายความว่า ราคาส่งออกข้าวไทยไปประเทศจีน มีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับปริมาณการส่งออกข้าวไทยไปยังประเทศจีนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ตรงกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ โดยที่หากราคาส่งออกข้าวของไทยไปยังประเทศจีน เพิ่มขึ้นร้อยละ 1 จะทำให้ปริมาณการส่งออกข้าวไทยไปยังประเทศจีน ลดลงร้อยละ 2.3441 เมื่อกำหนดปัจจัยอื่นๆ คงที่

ประเด็นที่สาม ความยืดหยุ่นของอุปสงค์การนำเข้าข้าวไทยของประเทศจีนต่อราคาส่งออกข้าวของเวียดนามมีค่าเท่ากับ 1.265 หมายความว่า ราคาส่งออกข้าวเวียดนามไปประเทศจีน มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับปริมาณการส่งออกข้าวไทยไปยังประเทศจีนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ตรงกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ โดยที่หากราคาส่งออกข้าวของเวียดนามไปยังประเทศจีน เพิ่มขึ้นร้อยละ 1 จะทำให้ปริมาณการส่งออกข้าวไทยไปยังประเทศจีนเพิ่มขึ้นร้อยละ 1.265 เมื่อกำหนดปัจจัยอื่นๆ คงที่

2.4 สรุปและอภิปรายผล

จากการศึกษาผลกระทบของราคาข้าวไทยและข้าวเวียดนามต่อปริมาณการส่งออกข้าวไทยสู่ตลาดจีน พบว่า ราคาส่งออกข้าวเวียดนามมีผลต่อปริมาณการส่งออกข้าวไทย โดยสินค้าทั้งสองชนิดจัดเป็นสินค้าที่สามารถทดแทนกันได้ นอกจากนี้ยังอภิปรายผลได้ว่า ราคาส่งออกข้าวของไทยมีผลต่อปริมาณการส่งออกข้าวไทยไปยังประเทศจีนในทิศทางตรงกันข้าม ซึ่งตรงกับสมมติฐานที่ตั้งไว้และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร (2559) และยังคงสอดคล้องกับทฤษฎีอุปสงค์ของ นราทิพย์ ชุตินวงศ์ (2548) ที่กล่าวไว้ว่า ราคาข้าวกับปริมาณจะมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้าม ในขณะเดียวกัน เครื่องหมายของสัมประสิทธิ์ความยืดหยุ่นก็เป็นไปตามทฤษฎีความยืดหยุ่นของอุปสงค์ต่อราคาสินค้า ในอีกทางหนึ่ง ราคาส่งออกข้าวของเวียดนามกลับ

มีความสัมพันธ์กับปริมาณการส่งออกข้าวไทยในทิศทางเดียวกัน ซึ่งตรงกับสมมติฐานที่ตั้งไว้และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร (2559) นอกจากนี้ เครื่องหมายของสัมประสิทธิ์ความยืดหยุ่นที่มีค่าเป็นบวกนั้นสะท้อนให้เห็นว่า ข้าวเวียดนามเป็นสินค้าทดแทนของข้าวไทย ซึ่งเป็นไปตามทฤษฎีความยืดหยุ่นของอุปสงค์ต่อราคาสินค้าชนิดอื่นของ นราทิพย์ ชุตินวงศ์ (2548) ที่กล่าวไว้ว่า ถ้าเครื่องหมายของสัมประสิทธิ์มีค่าเป็นบวกแสดงว่า สินค้าทั้งสองชนิดเป็นสินค้าทดแทนกัน แต่ถ้าเครื่องหมายของสัมประสิทธิ์มีค่าเป็นลบแสดงว่า สินค้าทั้งสองชนิดเป็นสินค้าที่ใช้ประกอบกัน

ข้อเสนอแนะ

ผลการศึกษา พบว่า ประเทศไทยมีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบในตลาดข้าวจีน ประเทศเวียดนามก็เช่นกัน แต่เนื่องจากราคาส่งออกข้าวเวียดนามกับปริมาณการส่งออกข้าวไทยจัดเป็นสินค้าทดแทนกันด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงได้เสนอแนะกลยุทธ์การปรับตัวเพื่อเพิ่มความสามารถในการแข่งขันทางการค้าของข้าวไทยในตลาดจีน ดังนี้ ข้อเสนอแนะต่อภาครัฐ ประกอบด้วย ส่งเสริมให้เกษตรกรปฏิบัติตามหลักเกษตรที่ดีอย่างเหมาะสม พัฒนาการผลิตและแปรรูปสินค้าข้าวของเกษตรกรผ่านความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐและเอกชน สนับสนุนให้กลุ่มเกษตรกรและภาคเอกชนมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายการผลิต การบริหารจัดการผลผลิตและการวางแผนการตลาด รักษาคุณภาพและสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับข้าวหอมมะลิไทยรวมทั้งประชาสัมพันธ์และออกงานแสดงสินค้าเพื่อให้ข้าวไทยประสบความสำเร็จในการทำตลาดประเทศจีน อาทิ การส่งเสริมการขาย การเสริมสร้างอัตลักษณ์ให้ข้าวไทย การสร้างจุดขายให้สอดคล้องกับกระแสโลกาภิวัตน์ เป็นต้น ในส่วนของข้อเสนอแนะต่อภาคเอกชนนั้น เอกชนจำเป็นต้องศึกษาข้อมูลตลาด วัฒนธรรมการบริโภค และปรับกลยุทธ์ให้สอดคล้องกับบริบทสังคมจีน อันเป็นหนทางไปสู่ความได้เปรียบในการแข่งขันอย่างยั่งยืน

บรรณานุกรม

- คณะอนุกรรมการด้านการเกษตร พลังงาน ทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม การคมนาคมขนส่ง และระบบโลจิสติกส์. (2555). การเตรียมความพร้อมในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนด้านข้าว. สืบค้นเมื่อ 1 กันยายน 2561, จาก <https://edoc.parliament.go.th/getfile.aspx?id=611329&file=การเตรียมความพร้อมเข้าสู่ประชาคมอาเซียน+ด้านข้าว.pdf&download=1>
- นราทิพย์ ชุตินวงศ์. (2548). *ทฤษฎีเศรษฐศาสตร์จุลภาค* (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์. (2547). *คณิตเศรษฐศาสตร์และเศรษฐมิติเพื่อการธุรกิจ: ล. 2* (พิมพ์ครั้งที่ 4). นนทบุรี: ผู้แต่ง.
- รัตนา สายคณิต. (2543). *หลักเศรษฐศาสตร์ II: มหเศรษฐศาสตร์* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วันรักษ์ มิ่งมณีนาคิน. (2554). *หลักเศรษฐศาสตร์มหภาค* (พิมพ์ครั้งที่ 14). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

- วิจิตรา ล.เฉลิมชัยชนะ, สักกรินทร์ นิยมศิลป์, สันติ ท่องแก้ว, มณฑา ตั้งหลักมงคล, และฐะปะนี มะลิซ้อน. (2551). *โครงการศึกษาภาพอุตสาหกรรมเฟอร์นิเจอร์ของเวียดนามและการปรับตัวเพื่อการแข่งขันของไทย*. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย
- สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. (2559). *การศึกษาผลกระทบของราคาส่งออกข้าวไทยและประเทศคู่แข่งที่มีต่อความต้องการนำเข้าข้าวจากไทย*. กรุงเทพฯ: ผู้แต่ง.
- สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. (2560). *สถานการณ์สินค้าเกษตรที่สำคัญ และแนวโน้มปี 2561*. กรุงเทพฯ: ผู้แต่ง.
- สำนักงานส่งเสริมการค้าในต่างประเทศ ณ นครโฮจิมินห์. (2560). *รายงานสถานการณ์เศรษฐกิจการค้าระหว่างประเทศ สถานการณ์สินค้าข้าวเวียดนามเดือนตุลาคม 2560. สืบค้นเมื่อ 1 กันยายน 2561, จาก http://www.ditp.go.th/ditp_pdf.php?filename=contents_attach/208059/208059.pdf&title=208059*
- สำนักงานส่งเสริมการค้าในต่างประเทศ ณ เมืองกวางโจว. (2556). *สถานการณ์ข้าวในจีน. สืบค้นเมื่อ 1 กันยายน 2561, จาก http://www.ditp.go.th/contents_attach/76962/76962.pdf*
- สำนักงานส่งเสริมการค้าในต่างประเทศ ณ เมืองเซี่ยเหมิน. (2561). *รายงานสถานการณ์เศรษฐกิจเดือนมิถุนายน 2561 สถานการณ์ข้าวไทยในตลาดจีน. สืบค้นเมื่อ 1 กันยายน 2561, จาก http://www.ditp.go.th/contents_attach/242115/242115.pdf*
- สุปราณี นาคแก้ว. (2554). *ธุรกิจระหว่างประเทศกับสภาพแวดล้อม (พิมพ์ครั้งที่ 2)*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- อรทัย แซ่เจ็ย. (2554). *การวิเคราะห์การได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏของการส่งออกข้าวของไทยและเวียดนามในตลาดโลก (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ ไม่ได้ดีพิมพ์)*. มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย, กรุงเทพฯ.
- อัทธ์ พิศาลวานิช, ทศสุรีย์ เปรมศรีรัตน์, อุมาวดี เพชรหวล, พรพงศ์ สุमानนท์, และศุภรัตน์ พันธุ์ฉลาด.(2554). *โครงการศึกษาความอยู่รอดของข้าวไทยภายใต้ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน*. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- Balassa, B. (1989). *Comparative advantage, trade policy, and economic development*. New York, NY: New York University Press.
- International Trade Center. (2019). *Trade statistics for international business development*. Retrieved June 30, 2019, from <http://www.trademap.org>
- Kym, A. (1983). Intensity of trade between Pacific Basin countries. *Economic Papers from The Economic Society of Australia*, 2(1), 58-67.
- Ricardo, D. (1973). *The Principles of Political Economy and Taxation*. London, England: Dent/Dutton.